

Asia: VN/6450/2019

Esitys alueiden kehittämistä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoja koskevan lainsäädännön uudistamisesta

I Keskeiset ehdotukset

- **Kommentteja ja näkemyksiä lakiuudistuksen keskeisistä ehdotuksista**

Lakikokonaisuutta on uudistettu selkiytetty. Kokonaisuus on onnistunut. Lain valmistelu on ollut laadukasta.

II Lakiluonnos alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (Toimeenpanolaki)

- **Ovatko lain tarkoitus ja soveltamisalat selkeät? (1 ja 3 §)**

Uudenmaan ELY-keskuksen arvion mukaan lain tarkoitus ja soveltamisala ovat selkeitä.

Kuulemistilaisuudessaakin käytyyn keskusteluun viitaten: aluekehittämisen voi toki mieltää tässä laissa säädettyjä asioita laajemmaksi kokonaisuudeksi. Esimerkiksi: aluekehittämistä voi olla myös alueiden käyttö, maankäyttö, osaamisen kehittäminen tai kulttuuri. Ei olisi kuitenkaan mielekästä laventaa tämän lainsäädännön fokusta nykyistä laajemmalle.

Edelleen, Uudenmaan ELY-keskus nostaa esiin, että Uudenmaan alueella pääkaupunkiseudun isojen kaupunkien rooli aluekehittämisessä on merkittävä, ja ne suunnittelevat ja toimeenpanevat monia asioita, jotka ovat luonteeltaan aluekehittämistä (sen laajassa merkityksessä).

- **Ovatko alueiden kehittämisen tavoitteet selkeät ja kestävät pitkällä aikavälillä? (2 §)**

Lakiesityksessä kuvatut tavoitteet vastaavat lain tarkoitusta ja soveltamisalaa.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 1

-

- **Ovatko viranomaisten vastuut ja roolit selkeästi määritelty?**

Uudenmaan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan 6 § tulisi selkeämmin ilmaista maakunnan liiton rooli yhtenä toimijana, jolla on lain määrittämä tehtävä aluekehittämistyössä (niin että ei esimerkiksi synny mahdollisuutta ymmärtää, että kunnat voisivat muilla kuntayhtymillä ottaa hoitaakseen tässä laissa määriteltyjä aluekehittämisen tehtäviä). Parempi muotoilu voisi olla esim:

”Kunnat hoitavat tehtävää yhteistoiminnassa maakunnan liitto -kuntayhtymänä, jossa alueen kuntien on oltava jäsenenä”.

- **Saako 15 §:stä kokonaiskuvan maakuntien liittojen alueiden kehittämiseen liittyvistä tehtävistä?**

Lausunnolla olevassa lakiehdotuksessa kohdan 6) muotoilu on seuraava: "koordinoi luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja ilmastonmuutoksen torjuntaa sekä laadukkaan elinympäristön tilaa koskevan suunnittelun yhteistyötä ja vastaa suunnittelun yhteensovittamisesta maakunnan muun suunnittelun kanssa;"

Koordinoi -sana tässä yhteydessä on epäselvä, ja kysymys on Uudenmaan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan edistämistehtävästä, kuten pääosin muissakin lainkohdissa. Maakunnan liitto toimisi edelleen edistämisen- ja kehittämistehtävissä, ja edistämistehtävä jättäisi myös muille samoissa tehtävissä toimiville tahoille liikkumavaraa, kuten ELY-keskukselle ympäristö- ja luonnonvaratehtävien osalta. Uudenmaan ELY-keskus pitää erittäin kannatettavana, että lakiin lisätään myös ilmastotehtävät, ja ilmastonmuutoksen torjunnan lisäksi myös ilmastonmuutokseen sopeutumistehtävät. Uudenmaan liiton ja Uudenmaan ELY-keskuksen yhteistyö ilmastotyössä on toiminut erinomaisesti.

Uudenmaan ELY-keskus esittää 15 § maakuntien tehtävää koskevaa kohtaa 6) muutettavaksi seuraavaan muotoon: "Edistää ilmastonmuutoksen torjuntaa ja siihen sopeutumista, luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja laadukkaan elinympäristön suunnittelua sekä niitä koskevaa yhteistyötä ja vastaa niitä koskevan suunnittelun yhteensovittamisesta maakunnan muun suunnittelun kanssa."

- **Onko maakunnan yhteistyöryhmän (MYR) rooli, tehtävät ja päätöksenteko selkeästi määritelty? (17, 18 ja 19 §)**

-

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 2

Lakiluonnoksen 15 pykälän kohdassa 5 säädettäisiin maakunnan liiton tehtävästä edistää saavutettavuutta ja vastuusta maakunnan liikennejärjestelmäsuunnittelun johtamisesta ja yhteensovittamisesta maakunnan muihin suunnitelmiin ja valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan muualla kuin Helsingin seudulla.

Uudenmaan ELY-keskus on huolissaan Uudenmaan maakunnan liikennejärjestelmäsuunnittelun yhtenäisyydestä. Nykyisellään Uudenmaan alueelle tehdään kolme erillistä liikennejärjestelmäsuunnitelmaa (Helsingin seudun, Itä-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan). Helsingin Seudun Liikenteen (HSL) vetovastuulla olevan Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman laatiminen on seudun valtakunnallisen merkityksen kannalta keskeinen ja HSL:llä tulee säilyä mandaatti laatia tämä suunnitelma.

Uudenmaan alueelle tarvitaan kuitenkin koko maakunnan kattava liikennejärjestelmäsuunnitelma, joka olisi kytkettävissä myös juridista merkitystä omaavaan maakuntakaavaan. Koko maakunnan kattavan suunnitelman laatiminen tulisi varmistaa niin, että maakunnallinen suunnitelma kytketään yhteen Helsingin seudun suunnitelman kanssa. Tällöin kaupunkiseudun ja maakunnan rajat ylittävät yhteydet sekä yhteydet muualle Suomeen tulisivat kattavammin ja yhtenäisemmin huomioiduiksi suunnitelmassa.

Helsingin seutu on Uudenmaan ja koko valtakunnan keskus, keskeisin liikenteen solmupiste, väestökeskittymä sekä työpaikka- ja talousalue, jonka vaikutus yltää pitkälle Helsingin seudun ja Uudenmaankin rajojen ulkopuolelle. Vaikka maakunnan ja kaupunkiseutujen liikennejärjestelmäsuunnittelu tehtäisiinkin vuorovaikutuksessa esitetyn mukaisesti, jää huoli suunnittelun yhtenäisyydestä sekä maakunnallisten ja valtakunnallisten näkökohtien ja tavoitteiden välittymisestä Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmaan riittävästi.

Saman 5 kohdan muuttunut muotoilu on myös herättänyt pohdintaa. Lakiehdotuksen mukaan maakunnan liitto vastaa liikennejärjestelmäsuunnittelun johtamisesta ja yhteensovittamisesta maakunnan muihin suunnitelmiin ja valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan muualla kuin Helsingin seudulla. Nykyisen lain mukaan maakunnan liitto vastaa maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelman suunnitteluprosessin käynnistämisestä, siihen liittyvän yhteistyön johtamisesta ja kyseisen suunnittelun yhteensovittamisesta maakunnan muun suunnittelun kanssa muualla kuin Helsingin seudulla.

Nykylaissa puhutaan siis liikennejärjestelmäsuunnitelmasta ja lakiehdotuksessa viitataan liikennejärjestelmäsuunnitteluun, joka on laajempi kokonaisuus. Myös liikennejärjestelmäsuunnittelun yhteensovittaminen valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan on esityksen mukaan maakunnan käsissä. Herää kysymys, onko lailla tarkoitus laajentaa maakuntaliiton johtamisvastuuta liikennejärjestelmäsuunnittelussa, vai onko kyseessä vain epäselvä kirjaus. ELY-keskukselle valtion aluehallintoviranomaisena kysymys on merkittävä ja määrittelee valtionhallinnon asemaa liikennejärjestelmäsuunnittelussa.

- **Lakiluonnoksessa ehdotetaan, että luovutaan erityisohjelmista (osaamiskeskusohjelma (OSKE, vuosina 1994–2013), aluekeskusohjelma (AKO, v. 2001–2009) ja viimeisimpänä koheesio- ja kilpailukykyohjelma (KOKO, v. 2010–2013). Näkemyksiä ehdotuksesta tai ohjelmien tarpeesta jatkossa? (vrt. nykyisen 7/2014 lain 30 §)**

-

- **Onko maakuntaohjelman asemasta säädetty riittävästi? (vrt. nykyisen 7/2014 lain 34 §)**

Maakunnissa vakiintuneen käytännön mukaisesti maakuntaohjelmat sisältävät maakunnan pitkän aikavälin kehittämisen strategiset linjaukset. Uudenmaan ELY-keskus lakiluonnosta muutettavaksi tältä osin. Parempi muotoilu 7 § olisi:

”Maakuntien liitot edistävät alueensa kehittämistä laatimalla maakuntaohjelman, johon sisältyvät maakunnan pitkän aikavälin kehittämisen strategiset linjaukset.”

- **Näkemyksiä ehdotuksesta luopua maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmasta? (vrt. nykyisen 7/2014 lain 33 §)**

Uudenmaan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmasta voidaan luopua.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 3

-

- **Ovatko eri viranomaistahot ja yhteistyöohjelmien hallinnointi määritelty selkeästi?**

-

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 4

-

- Lakiluonnoksessa ehdotetaan, että luovutaan äkillisten rakennemuutosalueiden nimeämisestä. Näkemyksiä luopua äkillisten rakennemuutosalueiden nimeämisestä? (vrt. nykyisen 7/2014 lain 47 §:n 2 mom.)

-

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 5

-

III Lakiluonnos alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta (Rahoituslaki)

- Ovatko lain tarkoitus ja soveltamisalat selkeät? (1 ja 2 §)

-

- Onko viranomaisten toimivalta määritelty selkeästi?

-

- Onko toimivallasta välittävänä toimielimenä säädetty riittävästi?

-

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 1

-

- Onko tukimenettelystä säädetty selkeästi ja riittävällä tasolla?

-

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 2

-

Kommentteja ja näkemyksiä lukuun 3

-

- Onko erillinen luku kansallisen vastinrahoituksen erityissäännöksistä tarpeellinen?

-

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 4

-

- Onko eri viranomaisten tarkastusoikeudet määritelty selkeästi?

-

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 5

-

Kommentteja ja näkemyksiä lukuun 6

-

IV Mitä muuta haluatte sanoa alueiden kehittämistä ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanoa ja hankkeiden rahoittamista koskevan lainsäädännön uudistamisesta?

Kommentit ja näkemykset

-

Pesola Jaakko
Uudenmaan ELY